

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Культура життєтворчості особистості –це процес її самореалізації і самоутвердження на основі гуманістичного ідеалу й у відповідності з культурними завоюваннями людства. Він здійснюється в соціокультурному середовищі на основі головної рушійної засади – діяльності особистості.

Найвпливовішими факторами формування культури життєтворчості особистості, на наш погляд, є соціокультурне середовище, освіта (сім'я і школа), засоби масової інформації, виховання й самовиховання.

Соціокультурне середовище є універсальною, всеохоплюючою буттєвою сферою особистісної ідентифікації, яка, з одного боку, створює необхідне для творчої самореалізації людини зовнішнє, об'єктивне оточення, яке є водночас тяжіючим і сприятливим щодо активності суб'єкта, з іншого боку - сама є результатом прояву суб'єктивної, особистісної творчості, що дає людині відчуття причетності, власної значимості і гідності в світі, який сповнений різними формами відчуження.

В межах загальноуніверсального соціокультурного буттєвого простору особистості виділяються ключові елементи, які несуть на собі особливо важливі функції в процесі формування культури життєтворчості особистості. Одним з таких елементів, який має фундаментальне світоглядно-ціннісне і виховне значення у формуванні особистості людини, є сім'я і школа, тобто ті осередки, де людина набуває первинного досвіду життєтворчості, де вона під впливом авторитетних прикладів поведінки і думки набуває первинних уявлень про світ, які надалі визначають її ціннісні орієнтири і життєтворчі можливості.

Одним з ключових факторів соціальної адаптації і формування життєтворчої активності особистості є сім'я як первинний осередок світоглядно-ціннісного становлення особистості, перша буттєва домівка, яка дає змогу дитині аксіологічно зорієнтуватися у складному оточуючому середовищі.

Освіта стає тим формуючим чинником, завдяки якому людина не просто залишається одним з об'єктів інформаційного середовища, здатного лише приймати і передавати інформаційні блоки, але стає суб'єктом соціокультурного простору, тобто носієм можливостей смислового і морального впорядкування світу, навіть такого невпорядкованого, як світ інформаційної цивілізації. Важливим завданням сучасної освітянської інтелігенції є створення такого освітнього простору, в якому людині були б надані всі можливості для особистісної самоідентифікації і самореалізації.

Таким чином, сім'я та школа є тими активно-творчими осередками життєтворчості особистості, основним завданням яких є забезпечення необхідного для самореалізації особистості соціокультурного рівня та психолого-емоційного клімату.

Ще одним важливим фактором формування культури життєтворчості особистості в сучасному світі стали засоби масової інформації (ЗМІ), які в системі інформаційної цивілізації перетворилися як на основний засіб виробництва, так і на головне наповнення соціокультурного середовища, в якому самоідентифікується і саморозвивається людина. ЗМІ створюють постійний вплив на свідомість особистості, який має як позитивний (розвивальний), так і негативний (пристосувальницько-споживацький) характер, що змушує людину певним чином реагувати і звільняти свої творчі або ж навпаки пасивні здатності.

Виховання є одним з ключових чинників активно-творчого залучення особистості до процесу життєтворчості в усіх його вимірах – особистісному, соціокультурному, інформаційному, соціально-економічному, політичному, громадянському тощо. Виховання як чинник формування культури життєтворчості особистості стає ефективним лише в тому випадку, коли відбувається як двосторонній процес. Це вимагає від психологів і педагогів розробки нових особистісно-орієнтованих методик і стратегій виховних впливів, які були б ефективними в нових соціальних реаліях інформаційної цивілізації.

Самовиховання робить людину відповідальною за свою поведінку в сьогоденні і за своє майбутнє життя. Особистість у процесі життєтворчого становлення може обирати той чи інший спосіб життя, вона може регулювати свою поведінку і удосконалювати себе, але навчитися цього без кропіткого процесу самовиховання неможливо.

Розглянувши основні чинники формування культури життєтворчості особистості, такі, як соціокультурне середовище, сім'я, освіта, засоби масової інформації, виховання і самовиховання, ми можемо зробити висновок про те, що всі ці явища здатні впливати на формування особистості саме в тій мірі, в якій вона сама докладає творчих, морально-вольових зусиль щодо активного сприйняття і перетворення їх впливів. Загальною особливістю різних чинників, які впливають на формування і розвиток особистості, є те, що всі вони спрямовані на вироблення в людині активно-діяльної позиції щодо універсальних, світоглядно-ціннісних орієнтирів і творчо-гармонійного ставлення до об'єктивного середовища.

Література:

1. Грищенко С.В. Самовиховання особистості: Монографія / С.В.Грищенко. – Чернігів:Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка,2009.-252 с.
 2. Матвієнко О.В. Інформаційна культура особистості: освітньо-виховний контекст: Навчально-методичний посібник / О.В.Матвієнко. - К.: Університет економіки та права «КРОК», 2006. - 116 с.
 3. Ткач Т.В. Освітній простір особистості: Монографія / Т.В.Ткач. - К.: Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України, 2008. - 272 с.
 4. Шклярова Т.П. Сім'я – основа духовного становлення і виховання особистості дитини / Т.П.Шклярова // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. - 2007.- Випуск 98. - С.158-161.
- Ямницький В.М. Розвиток життєтворчої активності особистості: теорія та експеримент: Монографія / В.М.Ямницький. - Одеса: ПНЦ АПН України - СВД Черкасов М.П., 2006. – 362.